
Rådet för hållbara städer inrättades i december 2017 i syfte att bidra till en långsiktig utveckling av hållbara städer och vara en del av genomförandet av regeringens och riksdagens politik för hållbar stadsutveckling. Rådet ska vara ett forum för myndighetscheferna vid myndigheterna som är strategiskt viktiga för förutsättningarna för det långsiktiga arbetet med en hållbar stadsutveckling.

Rapport 2019

Innehåll

RAPPORT 2019

ORDFÖRANDEN HAR ORDET	S.04
01. REGERINGSUPPDRAGET TILL RÅDET FÖR HÅLLBARA STÄDER	S.06
01. RÅDETS ARBETE 2018	S.08
03. RÅDETS ARBETE MED STRATEGIN FÖR LEVANDE STÄDER	S.12
04. RÅDETS FORTSATTA ARBETE	S.19

Rådet för hållbara städer

RAPPORTERING TILL REGERINGEN 2019

ORDFÖRANDE HAR ORDET

”Regeringen vill stärka städernas förutsättningar att utvecklas till levande, gröna, hälsosamma och trygga platser där människor möts och innovationer skapas”.¹

Uppdraget för Rådet för hållbara städer är att ta ett helhetsgrepp om hur staden kan och bör utvecklas för att bli socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar. Ramverket i Rådets arbete utgörs av mål 11 i FN:s hållbarhetsmål *Agenda 2030* medan *Strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling* och *Politik för gestaltad livsmiljö* är utgångspunkterna. Rådet ska samverka kring åtgärder som bidrar till utvecklingen av hållbara städer.

Nyckelordet för att nå framgång i uppdraget är samarbete. Frågor om hållbar stadsutveckling är komplexa. Samtidigt som vi ska vara nyfikna på den forskning som tar fram ny kunskap ska vi vara ödmjuka inför den stora kompetens som finns redan idag. Vid det gemensamma problemlösningssbordet behövs såväl samarbete mellan de i Rådet ingående myndigheterna som samarbete med andra myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, civilsamhälle och akademi med flera.

Myndigheterna ska med Rådets hjälp bredda perspektivet. Vi behöver bjuda in till oväntade samarbeten och ta in social hållbarhet och jämlikhet som dimensioner i fler frågor. Samarbete över gränser kommer att ge mervärden till många, kommer att öka effekten av de olika myndigheternas arbete och även påverka på flera andra plan. Hur vi utvecklar våra städer påverkar både oss som människor och vår jord, i ett kortsiktigt och långsiktigt perspektiv.

1. Strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (2018), sid 4.

”

*Regeringen vill
stärka städernas
förutsättningar
att utvecklas till
levande, gröna,
hälsosamma och
trygga platser
där människor
möts och
innovationer
skapas.*

Rådet för hållbara städer ska varje år ta fram en gemensam åtgärdslista för att främja arbetet med hållbara städer. Det är detta dokument du just nu håller i din hand. Åtgärdslistan för 2018 gjordes innan *Strategi för levande städer* var klar och arbetets riktning har inför detta år därför justerats. Kvar finns viljan att arbeta med det breda holistiska perspektivet som är så viktigt för att kunna komma åt de riktigt stora och komplexa utmaningarna. Det viktiga är att jobba aktivt framåt, att se hindren och komma förbi dem, att dra nytta av möjligheter och hitta sätt att komma fram till nya, och ibland oväntade, lösningar.

Under året kommer Rådet att ta fram en strategisk plan för arbetet fram till 2022. Rådet kan bidra till att utveckla ett nära, förtroendefullt och långsiktigt samarbete mellan de ingående myndigheterna samt hitta kopplingar till andra parter.

Rådet går nu in i 2019 års arbete med ny energi. Det är min övertygelse att Rådet för hållbara städer har en mycket viktig roll att spela för hållbar stadsutveckling i Sverige!

*Helena Bjarnegård
Ordförande i Rådet för hållbara städer*

01.

REGERINGSUPPDRAGET TILL RÅDET FÖR HÅLLBARA STÄDER

UPPDRAGETS SYFTE

Regeringen vill stärka städernas förutsättningar att utvecklas till levande, gröna, hälsosamma och trygga platser där människor möts och innovationer skapas. Det handlar om att i stadsutvecklingen förena sociala, miljömässiga och ekonomiska perspektiv till en hållbar helhet. Då ansvaret för att genomföra politikområdet delas av flera myndigheter inrättade regeringen i december 2017 Rådet för hållbara städer. Rådet ska bidra till en långsiktig hållbar utveckling av städer samt fungera som ett nationellt forum för genomförande av politiken för hållbar stadsutveckling.

Rådet ska ta tillvara erfarenheter och relevant kunskap inom hållbar stadsutveckling. I sitt uppdrag ska Rådet föra dialog, samverka och involvera aktörer på nationell, regional och lokal nivå. På så sätt skapas möjligheter att utveckla nya samarbetsformer mellan myndigheter, regioner, kommuner, näringsliv och civilsamhälle.

VÄGLEDANDE DOKUMENT

Regeringens arbete för hållbar stadsutveckling och arkitektur har utvecklats gemensamt av Kulturdepartementet, Miljö- och energidepartementet samt Näringsdepartementet och står på tre ben: gestaltad livsmiljö, hållbart byggande och hållbar stadsutveckling. Riksdagen antog våren 2018 *Politik för gestaltad livsmiljö* och regeringen beslutade strax innan om *Strategin för levande städer*. Strategin syftar till att från nationell nivå peka ut riktning för att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla gröna, hälsosamma och trygga städer. Strategin omfattar tre etappmål som också ingår i miljömålssystemet och dess årliga uppföljning. Mål 11 i *Agenda 2030* – som behandlar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara städer och samhällen – utgör ramverket för Rådet för hållbara städers långsiktiga arbete.

ORGANISATION OCH MÖTESSTRUKTUR

Rådet består av myndighetscheferna vid de myndigheter som är strategiskt viktiga för det långsiktiga arbetet med hållbar stadsutveckling: Boverket, Formas, Myndigheten för delaktighet, Naturvårdsverket, ArkDes, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Trafikverket, Vinnova, Riksantikvarieämbetet och Statens Konstråd. De två sistnämnda har i

*De vägledande dokument
som tillsammans utgör
grunden till Rådets arbete.*

ett senare skede på Rådets initiativ knutits till arbetet. I Rådet ingår även en representant för länsstyrelserna respektive kommunerna. Länsstyrelserna representeras av landshövdingen i Uppsala län och kommunerna av chefen för Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) avdelning Tillväxt och samhällsbyggnad.

I enlighet med uppdraget har myndigheterna bildat ett expertnätverk med medarbetare från de ingående myndigheterna och SKL. Expertnätverket ska stödja Rådet med underlag och konsekvensbedömningar. Det har även inrättats ett kommunnätverk med representanter från tolv kommuner. Boverket har på regeringens uppdrag inrättat ett kansli som stödjer Rådet i dess arbete.

RÅDETS GEMENSAMMA RAPPORTERING TILL REGERINGEN

Rådet för hållbara städer ska ta fram en gemensam åtgärdslista som senast 1 mars varje år ska publiceras på webbplatsen Hållbar stad, www.hallbarstad.se. Åtgärdslistan ska syfta till att visa vilka åtgärder som myndigheterna i samverkan avser att vidta för att främja arbetet med hållbara städer. Åtgärder ska vara överenskommelser och samarbeten där två eller flera av Rådets myndigheter ingår. Framtagande av åtgärder kan ske inom Rådet, men även med andra parter. Det ska framgå vilka myndigheter som har för avsikt att genomföra åtgärden. De föreslagna åtgärder ska rymmas inom ramen för myndigheternas befintliga resurser och ansvarsområden.

Rådet ska även redovisa förslag till strategiskt viktiga åtgärder som helt eller delvis inte ligger inom de deltagande

myndigheternas ansvarsområden. Rådet ska även lämna förslag på eventuella frågor som behöver utredas. Rådet ska senast 31 maj 2022 slutredovisa arbetet till regeringen. Slutredovisningen ska innehålla en sammanställning av de viktigaste resultaten, effekten av Rådets verksamhet och en bedömning av fortsatt arbete.

I årets rapportering lyfts, på önskemål av regeringen, åtgärder som är exempel på det som myndigheterna gör tillsammans inom *Strategin för levande städer* tre etappmål:

- Etappmål för att öka andel gång-, cykel- och kollektivtrafik.
- Etappmål om metod för stadsgrönka och ekosystemtjänster urbana miljöer.
- Etappmål om integrering av stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer.

02.

RÅDETS ARBETE 2018

MILSTOLPAR FÖR VERKSAMHETSÅRET 2018/2019

Rådet för hållbara städer första rapportering lämnades 1 juni 2018. Rådet hade då varit igång ett par månader med ett första möte den 12 april 2018. De åtgärdsförslag som föreslogs var därför av övergripande karaktär. I rapporten presenterade Rådet tre övergripande perspektiv för sitt fortsatta arbete: rätt kunskap, utvecklad metodik och process samt stödja det lokala arbetet. Dessa perspektiv ska under 2019 bearbetas och vidareutvecklas.

Monica von Schmalensee var Rådets ordförande under 2018. Från januari 2019 är Riksarkitekt Helena Bjarnegård ordförande. Rådet har till Regeringskansliet föreslagit att Rådet utökats med Riksantikvarieämbetet och Statens konstråd. Verksamhetsåret har löpt från 1 juni 2018 till 28 februari 2019. Denna sammanställning tar även upp aktiviteter som genomförts före 1 juni 2018.

En viktig del i Rådets arbete under 2018 har varit att bemanna uppdraget och skapa olika grupper. Under året har Rådet därför diskuterat former för såväl samverkan som det löpande arbetet, samt resonerat kring för uppdraget centrala begrepp. Nya förutsättningar för Rådets arbete har tillkommit genom *Strategin för levande städer* och propositionen *Politik för gestaltad livsmiljö*.

Varje myndighet har – i enlighet med regeringsuppdraget – på sina respektive webbplatser den 1 februari 2019 redovisat en sammanställning av pågående uppdrag med bäring på hållbar stadsutveckling. Sammanställningarna kommer att användas för att hitta fler synergier och samarbeten i Rådets fortsatta arbete. Myndigheternas sammanställningar kommer även finnas tillgängliga via Rådets gemensamma webbplats Hållbar stad.

GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER 2018

Rådets ordförande lämnade den 1 juni 2018 över Rådets första rapportering till regeringen. Ur denna framgick bland annat att Rådet hade för avsikt att genomföra tre åtgärder. Två av dessa åtgärder beskrivs nedan. Den tredje – att kartlägga hinder och möjligheter inom stadsutveckling – kommer att genomföras under 2019 och då i syfte via ett aktivt förhållningssätt vända hinder till möjligheter. Kommungruppen kommer att vara en viktig resurs i detta arbete.

Kartläggning av initiativ

Rådet har påbörjat en övergripande kartläggning över myndigheternas initiativ inom hållbar stadsutveckling. Kartläggningen ska användas som ett arbetsmaterial i Rådets fortsatta arbete och prioriteringar.

Bidra till innovation, kommunikation samt nyttiggörande av forskning

I *Strategin för levande städer* slås fast att hållbar stadsutveckling är ett område där det finns ett stort behov av forskning och innovation samt att forskning inom området i ökad utsträckning behöver implementeras.² I Rådets åtgärdslista från 2018 lyfts en åtgärd fram – Bidra till innovation, kommunikation samt nyttiggörande av forskning – som ligger i linje med denna målsättning. Syftet med åtgärden är primärt att stärka förutsättningarna för behovsgrundad forskning och innovation samt att stärka spridning och nyttiggörande av forskningsresultat.

Under året har Rådets arbete primärt kopplats till det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande, vilket koordineras av Formas. Flera av Rådets medlemmar ingår i programmets kommitté. Programmet fungerar som en plattform för aktörer inom området samhällsbyggnad och har medel avsatta för aktiviteter som rör kommunikation och nyttiggörande av forskning.

2. *Strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (2018)*, sid 33, 39f.

Under 2018 har en strategisk forskningsagenda tagits fram inom ramen för det nationella programmet. Denna innehåller en kartläggning av forskningsfinansiering inom samhällsbyggnad samt identifierar teman och perspektiv där det finns behov av ytterligare forskning. Agendan och Rådets kartläggning över myndigheternas insatser inom området kompletterar varandra och kan bidra i dialogerna om kunskapsbehov. Samtidigt kan de dialoger som sker inom Rådet också bli rådgivande för utformningen av utlysningar av forskningsmedel och andra aktiviteter inom det nationella forskningsprogrammet, men också inom andra forskningsinsatser. Rådets arbete kommer även kunna fungera rådgivande när det gäller andra initiativ för att främja forskning och innovation som drivs i samverkan mellan Rådets medlemmar.

YTTERLIGARE AKTIVITETER SOM HAR GENOMFÖRTS **Rådets möten**

Sen starten 2018 och fram till februari 2019 har Rådets ledamöter haft möten i april, augusti, november och januari. Expertnätverkets medlemmar har haft en tätare kontakt, både genom fysiska och virtuella möten.

Gemensam presentation

Intresset för Rådets uppdrag och arbete har sen starten varit stort. Många förfrågningar om att informera om Rådets arbete har därför inkommit till Rådets ordförande och kansli. I syfte att förmedla Rådets gemensamma uppdrag på ett tydligt och lättillgängligt sätt har en gemensam berättelse i form av en skrivelse med tillhörande powerpoint-presentation tagits fram av Rådets kansli. Presentationen finns tillgänglig på Rådets gemensamma webbplats Hållbar stad.

Rådets kommungrupp

En kommungrupp, med en geografisk spridning från Kiruna i norr till Malmö i söder, har knutits till Rådet. Kommungruppen bidrar med kunskap om vilka frågor som kan vara relevanta för Rådets arbete, samtidigt som de kan dela med sig av lärande exempel. Bildandet av kommungruppen är ett led i Rådets uppdrag att föra dialog, samverka och involvera kommuner. För att lösa många av de utmaningar som finns inom hållbar stadsutveckling krävs just samarbete: det är viktigt att staten samverkar med den lokala och regionala nivån och uppmärksammar de hinder som där upplevs i det dagliga arbetet. Detta för att Rådet ska kunna föreslå

åtgärder som är relevanta för kommunerna. Kommunerna kan även nås genom andra, exempelvis SKL och länsstyrelsen. Länsstyrelsen är statens förlängda arm regionalt och är därmed en naturlig kunskapsförmedlare till kommunerna vad gäller statlig politik. Länsstyrelsen har dessutom genom den fysiska planeringen naturliga ingångar till kommunerna då länsstyrelserna ska tillhandahålla relevanta kunskapsunderlag samt ge stöd och vägledning.

STRATEGISKT VIKTIGA ÅTGÄRDER SOM KVARSTÅR SEN 2018

I rapporteringen i juni 2018 lyfte Rådet tre strategiskt viktiga åtgärder som behöver utredas vidare. Dessa ligger helt eller delvis utanför myndigheternas ansvarsområde. Rådet anser att dessa åtgärder ska kvarstå. Fortsatt bedömning och arbete med dessa åtgärder kommer att tas med i arbetet med Rådets strategiska plan.

De tre föreslagna åtgärderna är:

1. Synliggöra och utveckla sätt att räkna nyttor och skapa nya affärsmodeller

För att verka för en hållbar stadsutveckling anser Rådet att det är av vikt att sprida kunskap och erfarenheter av de modeller och metoder som finns för att kunna kvantifiera och beräkna nyttor av hållbar stadsutveckling. Där det saknas metoder och modeller bör det utvecklas nya. Även en satsning som adresserar en helhetssyn på värdeskapande affärsmodeller för hållbar stadsutveckling bör genomföras. Tillsammans med andra aktörer kan Rådet spela en viktig roll i arbetet med att sprida den kunskap som finns, men även i utvecklingen av att ta fram nya metoder och modeller.

2. Synliggör och utveckla metoder för att följa utvecklingen inom hållbar stadsutveckling

För att kunna följa om utvecklingen inom politikområdet för hållbar stadsutveckling går i önskad riktning behövs kvalitativ och kvantitativ uppföljning på lokal, regional och nationell nivå. Erfarenheter från exempelvis arbetet med miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* visar att det i stor utsträckning saknas data. Rådet anser att det bör skapas en robust och enhetlig uppföljning av politikområdet, inklusive stabil finansiering.

3. Digitaliseringens påverkan på hållbar stadsutveckling

För att Sverige - i enlighet med regeringens digitaliseringsstrategi - ska bli bäst på att tillvarata digitaliseringens

möjligheter finns det behov av en ökad nationell samordning. Här kan Rådet, tillsammans med många andra aktörer, ha en viktig roll att spela.

Lantmäteriet och Boverket har flera stora uppdrag med målet att åstadkomma en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. Flera av Rådets myndigheter deltar i arbetet med att åstadkomma detta. Här finns stora möjligheter till fortsatt arbete som kan involvera fler.

03.

RÅDETS ARBETE MED STRATEGIN FÖR LEVANDE STÄDER

STRATEGIN FÖR LEVANDE STÄDER

Strategin för levande städer är en del av regeringens arbete med hållbar stadsutveckling och arkitektur. En hållbar stadsutveckling utgår från helhetssynen att städer och samhällen omfattar miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensioner. Den fysiska miljöns utformning kan exempelvis bidra till att minska segregation, öka den sociala sammanhållningen och ge förutsättningar för att nå nationella klimat- och miljömål.

Strategin för levande städer innehåller fem övergripande målområden. Inom två av dessa har det tagits fram etappmål, vilka är viktiga om en miljömässigt hållbar stadsutveckling ska nås. Varje målområde har bäring mot flera av de i Rådet ingående myndigheternas verksamhetsområde, vilket innebär att det redan pågår uppdrag som kopplar mot målområdena.

Flera målområden överlappar varandra, varför en av Rådets uppgifter är att identifiera på vilket sätt arbetet med de olika målområdena kan stärka varandra. Rådet ska även öka samarbetet mellan berörda myndigheter samt använda kommungruppen för att stämna av om de åtgärder som Rådet tar fram är relevanta för de som praktiskt arbetar med hållbar stadsutveckling.

Rådet har påbörjat arbetet med målområdena under första kvartalet 2019 och kommer under året att fortsätta att utveckla samarbeten och åtgärder. Hur arbetet med de fem målområdena samt etappmålen ska genomföras kommer att framgå av den strategiska plan som Rådet tar fram under 2019.

MÅLOMRÅDE 1 - HÅLLBARA TRANSPORTER

Enligt regeringen behöver stadsplaneringen styra mot hållbara stadsstrukturer med en effektiv markanvändning. Gång, cykling och kollektivtrafik ska främjas framför personbilstrafik samt vara viktiga utgångspunkter i planeringen av städer. För att få effekt behövs både ändring av fysiska strukturer och beteendeförändring.

Det är angeläget att i ökad utsträckning prioritera en stadsstruktur som bidrar till goda möjligheter att gå och cykla samt resa med kollektivtrafik. Människor ska enkelt kunna välja miljövänliga och energieffektiva transportsätt för att nå skolor, arbetsplatser, grönområden och andra viktiga målpunkter.

En säker och trygg trafikmiljö är viktig för att både barn och äldre i ökad utsträckning ska kunna gå och cykla. På så vis skapas det förutsättningar för ett mer inkluderande samhälle där miljöer och målpunkter blir tillgängliga för alla människor. Hållbara transporter är viktiga ur flera sociala perspektiv som exempelvis jämlikhet, hälsa och integration.

MÅLOMRÅDE 2 - BÄTTRE LUFTKVALITET OCH HÄLSA

Trots att Sverige länge har arbetat med problematiken kring luftföroreningar uppnås fortfarande inte de luftrelaterade miljö kvalitetsmålen. För att minska luftföroreningarna i våra städer och tätorter är det bland annat viktigt att öka förutsättningarna att kunna välja gång-, cykel- och kollektivtrafik framför biltransporter. Genom att arbeta inom detta målområde ökar även förutsättningen att skapa en mer attraktiv stadsmiljö samtidigt som stora hälsovinster kan göras.

Etappmål för att öka gång-, cykel- och kollektivtrafik

Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång i Sverige ska vara minst 25 procent 2025, uttryckt i personkilometer, i riktning mot att på sikt fördubbla andelen för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

På nästa sida följer ett exempel på åtgärd som kopplar till etappmålet för ökad gång-, cykel- och kollektivtrafik. Denna åtgärd kommer att genomföras i samverkan mellan flera myndigheter, men där en myndighet blir ansvarig.

1. Gemensam vägledning och exempelsamling till stöd för ökad gång-, cykel- och kollektivtrafik

Ansvarig myndighet: Energimyndigheten i samverkan med Trafikverket, Boverket, Naturvårdsverket, Tillväxtverket och länsstyrelserna.

Det här ska vi göra: Undersöka hur kommuners behov av stöd i arbetet med att öka andelen gång-, cykel- och kollektivtrafik ser ut. Redan befintliga stöd, i form av vägledningar och lärande exempel, synliggörs på webbplatsen Hållbar stad. Vid behov ska en ny vägledning tas fram. Under 2019 bjuder Energimyndigheten in intresserade samverkansaktörer för att inventera och synliggöra vilka vägledningar och exempel som redan finns idag. Här finns värdefulla erfarenheter från bland annat ERUF³ och projektet Klimatsynk, som är ett samarbetsprojekt mellan Tillväxtverket och Energimyndigheten.

Därför behövs åtgärden: Syftet är att öka kunskapen om hur kommuner och andra aktörer kan bidra till att uppnå etappmålet.

Tidsplan för genomförande: 2019-2020

MÅLOMRÅDE 3 - STADSPLANERING OCH GRÖNSKA

Enligt regeringen behöver stadsplaneringen verka för att stadens alla invånare ska ha jämlik tillgång till attraktiva miljöer samt att det inte skapas utestängande barriärer. Närhet till naturmiljöer med hög kvalitet och variation är extra viktigt för barn och äldre som i större uträkning har begränsade möjligheter att förflytta sig. Detta är en viktig hälso- och jämlikhetsfråga.

Naturmark och andra gröna ytor i stadsmiljön är även viktiga förutsättningar för ekosystemtjänster. Grönytor har en reglerande inverkan på temperatur, vind, luftkvalitet och luftfuktighet och dämpar därför också effekterna av klimatförändringarna i staden. Grönytorna ökar även den biologiska mångfalden, dämpar buller och kan bidra till rening av dagvatten.

Stadsgrönskans bidrag till mänskligt välbefinnande bör tas tillvara i fysisk planering för att möjliggöra en hållbar stadsutveckling. Kommunernas planering och arbete med skydd och hållbart nyttjande av ekosystem bör utvecklas och integreras bättre med olika sektors markanvändning

3. ERUF, EU:s fond för regionalpolitiska projekt och en del av Europeiska Unionens strukturfonder.

för att uppnå en god hushållning med mark och vatten. Begreppet ekosystemtjänster handlar just om att väga samman ekologiska, sociala och ekonomiska värden.

Två etappmål för att främja grönska och ekosystemtjänster i stadsplaneringen

Etappmål 1. Kommunerna ska senast 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter. Etappmål 2. En majoritet av kommunerna ska senast 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Nedan följer exempel till åtgärder som kopplar till de två etappmålen som ska främja stadsgrönska i stadsplaneringen. Dessa åtgärder kommer att genomföras i samverkan mellan flera myndigheter, men där en myndighet blir ansvarig.

1. Konferens om ekosystemtjänster och stadsgrönska

Ansvarig myndighet: Boverket i samverkan med Naturvårdsverket, föreningen C/O City, Utredningen Samordning för bostadbyggande och SKL.

Det här ska vi göra: Parterna ska ordna en konferens i slutet av 2019, för att lansera det nya verktyget för ekosystemtjänster som Boverket har tagit fram tillsammans med Naturvårdsverket. Aktörer som fått finansiering från Bidrag för grönnare städer⁴ bjuds in för gemensam kunskapsutveckling.

Därför behövs åtgärden: Kommuner behöver få vägledning om hur grönfrågor kan integreras i planering, byggande och förvaltning. Det behövs en nationell mötesplats för att diskutera och utbyta erfarenheter av att integrera ekosystemtjänster och grönska i stadsmiljön. Boverket har nyligen publicerat en vägledning och metod för att hur detta kan ske. Ett 40-tal kommuner har fått statliga medel från statsbidraget *Bidrag för grönnare städer* för att genomföra konkreta projekt.

⁴. Se Förordning (2017:1337) om Bidrag för grönnare städer.

Tidsplan för genomförande: Planering under våren 2019, genomförande i november 2019.

2. Metoder för kartläggning och uppföljning av förutsättningar för ekosystemtjänster

Ansvarig myndighet: Boverket i samverkan med Naturvårdsverket, SCB, Folkhälsomyndigheten med flera.

Det här ska vi göra: Genomföra en förstudie om nationella kartläggningar av förutsättningar för urbana ekosystemtjänster. Det kan handla om att ta fram statistik om exempelvis krontäckning i urbana miljöer, andel hårdgjord mark eller tillgång till grönska från bostaden. I arbetet ingår också att utreda finansieringsfrågan för framtagande av statistiken.

Därför behövs åtgärden: Det finns idag inga nationella underlag som visar hur mycket grönska det finns i våra städer och tätorter, eller hur denna förändras över tid. 2010 gjorde SCB en kartläggning över hur stor andel av befolkningen i de 33 största tätorterna i Sverige som har tillgång till ett grönområde större än 0,5 ha inom 300 m från sin bostad.

En motsvarande nationell kartläggning skulle både kunna utgöra ett bra planeringsunderlag för kommunerna och vara ett sätt att följa utvecklingen nationellt. Kartläggning och eventuella indikatorer har bäring på miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö*, folkhälsomålet och friluftslivsmålen.

Tidsplan för genomförande: 2019-2020.

3. Vägledning för naturbaserade lösningar

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket genomför. I syfte att stämna av arbetet kommer Naturvårdsverket att söka dialog med länsstyrelserna, Boverket, SGI, Havs- och vattenmyndigheten med flera.

Det här ska vi göra: Som en del av Naturvårdsverkets handlingsplan för klimatanpassning planeras en vägledning för naturbaserade klimatanpassningslösningar. Lösningarna bidrar bland annat till att stärka stadens resiliens mot negativa klimateffekter, samtidigt som andra nyttor så som hälsa, biologisk mångfald, ekosystemtjänster, dagvatten- och luftrening främjas.

Kunskapsunderlag om hur olika myndigheter arbetar med naturens förmåga att stå emot klimatrelaterade effekter så som översvämning, torka, ras, skred och erosion

kommer tas fram. Detta gynnar även miljö kvalitetsmålen *Frisk luft* och *Ett rikt djur- och växtliv*. Utifrån kunskapsunderlaget kommer en vägledning för att skapa förutsättningar för implementering av fler naturbaserade lösningar i olika sektorsområden att tas fram, varav ett är i urban miljö med koppling till stad och landskap.

Därför behövs åtgärden: Syftet med vägledningen är att bidra till att fler naturbaserade klimatanpassningsåtgärder kommer till stånd när det nu ställs krav att anpassa samhällsstrukturen till ett förändrat klimat. Forskningslitteraturen pekar på att planeringen utgår från beprövade infrastrukturlösningar för att stå emot klimatförändringen. Detta kräver att myndigheter går före och visar på de många nyttor som skapas genom att använda naturens egen förmåga att stå emot klimateffekter.

Tidsplan för genomförande: 2019-2020.

4. Ekosystemtjänster – hur ser de ut?

Ansvarig myndighet: ArkDes i samverkan med kommuner, privata aktörer och andra myndigheter i Rådet.

Det här ska vi göra: ArkDes genomför under 2019-2020 ett projekt om ekosystemtjänster med syfte att fånga designperspektivet. Projektet har inletts med en förstudie, mappning och aktörsanalys och kontakter kommer att tas med potentiella samarbetspartners samt de myndigheter i Rådet som arbetar med frågan.

En utställning eller annan kunskapsspridande insats på ArkDes kommer att genomföras sommar/höst 2020, vilken särskilt lyfter designperspektivet och ekosystemtjänsternas roll. Syftet är att höja kunskapen om hur ekosystemtjänster ser ut, synliggöra de befintliga ekosystemtjänsterna som finns i stadens rum samt visa hur ekosystemtjänster kan tillföras i våra offentliga rum.

Därför behövs åtgärden: Naturvårdsverket konstaterade i sin uppföljning av de svenska miljömålen⁵ att etappmålet om den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värde inte har nåtts.⁶ Bedömning är att arkitekter och stadsplanerare har låg kunskap om hur ekosystemtjänster ser ut och hur de kan vara en del av den gestaltade livsmiljön.

Tidsplan för genomförande: 2019-2020.

5. Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019, <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/6400/978-91-620-6865-3.pdf?pid=24098>

6. Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019, sid. 126. <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/6400/978-91-620-6865-3.pdf?pid=24098>

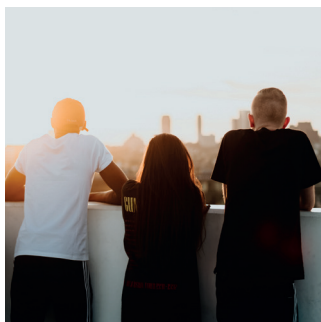

MÅLOMRÅDE 4 - ARKITEKTUR, FORM OCH DESIGN FÖR HÅLLBARA GESTALTADE LIVSMILJÖER

En ny politik för arkitektur, form och design samt för hållbara gestaltade livsmiljöer har presenterats i propositionen *Politik för gestaltad livsmiljö*. Politiken ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Denna syn ligger även till grund till *Strategin för levande städens* målområde för arkitektur, form och design för hållbara gestaltade livsmiljöer. Det handlar bland annat om att med hjälp av en universell utformning åstadkomma goda och jämlika livsmiljöer, det vill säga väl fungerande och robusta städer utformade för alla.

Hur städer planeras och utformas skapar förutsättningar för en hållbar stadsutveckling och kan bland annat stärka de sociala aspekterna och motverka segregationsprocesser. Människors möjligheter att utvecklas och må bra påverkas i stor utsträckning av hur bostäder, boendemiljöer, offentliga platser och städer är formade, gestaltade och sammansatta.

En nationell struktur har förslagits för området arkitektur, form och design där Rådet för hållbara städer är en viktig part.

MÅLOMRÅDE 5 - LÅNGSIKTIGT REFORMPROGRAM MOT SEGREGATION

På flera håll i landet finns bostadsområden som präglas av dåliga levnadsvillkor och social problematik. Skillnaderna mellan olika bostadsområden inom en kommun kan vara mycket stora vad gäller till exempel arbetslöshet, skolresultat, inkomst, bidragsberoende, samhällsservice, hälsa, valdeltagande, utsatthet för brott och otrygghet. Det finns inom bostadsområden även skillnader mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

För att en hållbar stadsutveckling ska komma hela staden och alla dess invånare till del behöver byggandet, förvaltandet och andra insatser anpassas till respektive bostadsområdes förutsättningar och de boendes behov. För det sociala perspektivet i hållbar samhällsutveckling är detta en av de absolut viktigaste aspekterna att arbeta vidare med.

04.

RÅDETS FORTSATTA ARBETE

ARBETE UNDER 2019

Enligt regeringens uppdragsbeskrivning ska Rådet bidra till en långsiktig hållbar utveckling av städer samt fungera som ett nationellt forum för genomförandet av politiken för hållbar stadsutveckling.

För att lyckas med detta arbete, som involverar många, behöver det finnas en tydlig organisation samt planering på lång och kort sikt. Det behöver även finnas en tydlighet kring vilka frågor och effektmål som är viktiga för Rådet att gemensamt utgå från. Det är centralt att både genomföra åtgärder kommande år och att till regeringen kunna återkoppla angelägna framtidsfrågor som behöver utredas vidare. Nedan följer exempel på olika frågor som Rådet behöver ha med sig in i arbetet under 2019.

UTVECKLA ARBETSSÄTT OCH SAMVERKAN

Förbättrat arbetssätt

För att Rådet ska kunna arbeta effektivt tillsammans och kunna nå goda gemensamma resultat behöver arbetssätt, roller, ansvar och övergripande mål vara tydliga. En ansvarsfördelning ska därför tas fram där kansliets, expertnätverkets och referensgruppernas olika roller och ansvar i förhållande till Rådet framgår.

För att förbättra och säkerställa Rådets arbete kommer en verksamhetsplan för 2020 tas fram under 2019. Denna verksamhetsplan ska innehålla de åtgärder som Rådet ska arbeta med under 2020 och göras i god tid så att myndigheterna kan få med åtgärderna i sina respektive verksamhetsplaner.

Under 2019 ska även en strategisk plan med övergripande mål och strategier för arbetet 2019-2022 tas fram.

Samverka brett

I Rådet finns myndigheter inom ett brett verksamhetsfält. Möjlighet att bryta perspektiv och hitta samverkan som ger mervärden är därför stora. Samverkan behöver även skapas utanför Rådet, till exempel med Miljömålsrådet, samt utanför Sveriges gränser. Detta kräver ett långsiktigt arbete där flera aktörer är drivande och känner ansvar utifrån sina respektive uppdrag. Särskilt viktigt blir det att

samarbeta med Miljömålsrådet för att undvika dubbelarbete och för att stödja varandra i arbetet med föreslagna åtgärder.

Referensgruppernas kunskap och erfarenheter är en viktig pusselbit i att succesivt utveckla Rådets arbete. Den strategiska planen kommer att adressera frågan behovet att addera ytterligare referensgrupper. Förslag på sektorer som behöver involveras är akademien, näringslivet och den ideella sektorns parter.

Stärkt internationellt erfarenhetsutbyte och samarbete kring hållbara städer är en viktig del i Rådets arbete. Inom det nordiska ministerrådet och dess nya samarbetsprogram för miljö och klimat 2019-2024 beslutades i oktober 2018 att tillsätta en tillfällig tjänstemannagrupp för nordiskt samarbete kring hållbara städer. Sverige är via Boverket ordförande i arbetsgruppen, vilket skapar möjligheter för Rådet att samverka med de nordiska länderna och deras arbete med hållbar stadsutveckling.

BIDRA TILL KUNSKAP OCH SYNLIIGGÖRA MÖJLIGHETER OCH PERSPEKTIV

Det sociala perspektivet - en viktig del av helheten

Ett viktigt perspektiv i *Politik för gestaltad livsmiljö* är att sätta människan i centrum. I det övergripande målet är ambitionen bland annat att arbetet ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle. Då perspektivet för social hållbarhet delvis saknas i *Strategi för levande städer* är det viktigt att Rådet lägger mer fokus på detta i kommande arbete.

Synliggöra möjligheter

Delegationen för hållbara städer har bland annat kartlagt 15 hinder för hållbar stadsutveckling.⁷ Rådet vill anta ett mer aktivt förhållningssätt och istället vända hinder till möjligheter. Detta är en åtgärd som lyftes i åtgärdslistan för 2018 och som Rådet ämnar arbeta vidare med under kommande år. För att vända hinder till möjligheter måste Rådet även identifiera och hantera de målkonflikter som finns mellan de olika frågorna.

Ny kunskap

För att främja innovation och nyttiggörande av forskning är det lämpligt att Rådets arbete tydligt kopplar till pågående forskningsinitiativ som exempelvis det nationella

7. Femton hinder för hållbar stadsutveckling – Delegationen för hållbara städer. <https://www.boverket.se/contentassets/dce3f7e3d80d4bcaa06ad-2071366bedalfemton-hinder.pdf>

forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande. Programmet koordineras av Formas och flera av Rådets medlemmar ingår i programmets kommitté. Detta är ett bra forum för att driva frågor om forskning och samverkan utifrån Rådets uppdrag, samtidigt som det bidrar till att synliggöra ny kunskap och olika perspektiv från myndigheterna. Det är även viktigt att addera erfarenheter och resultat från projekt inom ERUF⁸ och URBACT⁹.

Ett insatsområde som Rådet redan tidigare lyft fram är behovet av att stärka rörligheten mellan exempelvis akademi och offentlig sektor. Stärkt samordning mellan de rådsmedlemmar som finansierar forskning och innovation kommer vara ett arbete som fortsätter under 2019. I detta arbete blir det viktigt att stärka kopplingen mellan forskning och praktik. Detta kan bland annat ske genom att kommunerna ges möjlighet att vara mer aktiva i offentligt finansierad forskning inom hållbar stadsutveckling. För att bidra till bred mobilisering är det även viktigt att Rådet verkar för stärkt samordning och främjande av behovsgrundad innovation inom näringsliv och civilsamhälle, två nödvändiga parter för att i enlighet med regeringens politik nå en omställning till hållbara städer.

Sprida kunskap

Ett av Rådets uppdrag är att sprida kunskap om hur en mer hållbar stadsutveckling kan nås. Detta kan göras på olika sätt och genom många kanaler som till exempel konferenser och webbplatser. En kommunikationsplan inom Rådet kommer därför att tas fram.

Den gemensamma webbplatsen hallbarstad.se är Rådets huvudsakliga kommunikationskanal när det gäller att sprida kunskap, erfarenheter och lärande exempel kring hållbar stadsutveckling. Webbplatsen ska vidareutvecklas under året.

Ett exempel på aktivitet under året är SKL:s konferens *Mötesplats Samhällsbyggnad*. Konferensen är en arena för inspiration, erfarenhetsutbyte och möten mellan verksamma i kommuner, regioner, statliga myndigheter, organisationer, akademi och privata företag. Målet är att utveckla en mötesplats för dagens och morgondagens samhällsbyggande. Genom Rådets medverkan kan fler aktörer involveras.

8. ERUF, EU:s fond för regionalpolitiska projekt och en del av Europeiska unionens strukturfonder.

9. URBACT är ett inter-regionalt samarbetsprogram som omfattar hela EU samt Norge och Schweiz. Tyngdpunkten på samarbetet ligger på erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande mellan regionala och lokala aktörer. Programmet har utvecklats för att främja en hållbar och integrerad stadsutveckling och för att bidra till målen i Europa 2020 strategin gällande smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

KONTAKT / Helena Bjarnegård / Ordförande i Rådet för Hållbara Städer
helena.bjarnegard@boverket.se / +46 73 866 32 70

hallbarstad.se

RÅDET FÖR
**Hållbara
städer**